

THOMAS MERTON OVER VREDE IN HET NA-CHRISTELIJK TIJDPERK

TEKST BROEDER BERNARDUS PEETERS

De oude monniken wisten het al: 'Men verlangt naar hetgeen verboden is' (Hieronymus, *Brief 121*, 8). Toen ik de aankondiging zag van 'het boek dat niet mocht worden uitgegeven', de ondertitel van Thomas Mertons boek *Vrede in het na-christelijk tijdperk*, kon ik niet wachten op de publicatie ervan. Voor allen die zich in ons taalgebied met het gedachtegoed van de bekende trappistenmonnik Thomas Merton (1915-1968) bezighouden, was dit echt een publicatie om naar uit te zien, ook gezien het voorwoord dat geschreven werd door Mertons vriend en vredesactivist Jim Forest, die begin dit jaar in zijn woonplaats Alkmaar is overleden. Maar ook omdat de publicatie van dit boek, helaas, niet op een geschikter moment kon komen.

In 1962 schreef Thomas Merton, vanuit de beslotenheid van zijn contemplatieve klooster in de Verenigde Staten, een aantal artikelen over de moreel verwerpelijke keuze om kernwapens te gebruiken of om ze enkel te gebruiken als afschrikking. Hij bundelde deze artikelen, schreef er enkele nieuwe bij en verwerkte ze tot het boek dat nu in het Nederlands vertaald is en uitgegeven bij uitgeverij Damon. Het boek werd echter door de generale abt van zijn kloosterorde niet gepast gevonden voor een monnik en mocht daarom niet gepubliceerd worden. Merton gehoorzaamde maar via een achterdeur wist hij toch delen uit dit boek onder kennissen te verspreiden. Zij verspreidden op hun beurt de teksten zodat het boek (of althans delen ervan) toch wijd verspreid werd. In de boeiende inleiding van Patricia A. Burton wordt dit proces uitvoerig beschreven. Er lopen zelfs lijnen van deze tekst naar bepaalde fragmenten uit de teksten van het Tweede Vaticaanse Concilie (1962-1965). Merton zelf raakte door al deze ophef rond de publicatie van dit boek in een grote innerlijke tweestrijd. Mocht een monnik zich met deze zaken bezighouden of niet?

De inhoud van het boek zal voor een huidige lezer wellicht niet altijd aantrekkelijk zijn. Soms verliest Merton zich bijvoorbeeld in al te technisch spraakgebruik. Alhoewel, in de huidige dreiging van het gebruik van kernwapens in het conflict tussen Rusland en Oekraïne zijn Mertons woorden opeens weer zinvol. Toch ligt de waarde van dit 'verboden'

boek mijns inziens vooral in de vraag die niet in dit boek beschreven staat, namelijk: mag een monnik, een theoloog of een gelovige zich inlaten met deze wereldse zaken? De abt-generaal van de trappisten vond destijds dat een monnik geen onheilsprofeet mocht zijn. De monnik moet de wereld hoop brengen. Op zich is dit een te begrijpen standpunt. Maar soms kan en mag de monnik niet zwijgen en kan zijn boodschap niet alleen maar hoopvol zijn.

Hoewel dit boek van Thomas Merton gelezen moet worden in de tijd en er ook reacties kwamen die ervoor zorgden dat het niet officieel gepubliceerd kon worden, had ik het toch goed gevonden als er naast de uitstekende inleidingen ook een nawoord was geschreven om te laten zien hoezeer dit gedachtegoed van Thomas Merton ondertussen een weg gevonden heeft in het sociale denken van de Rooms-Katholieke Kerk en andere wereldgodsdiensten. Mertons boek zou daarom nu geen enkel probleem meer geven, alhoewel het toch lastig blijkt om ook in christelijke kringen het begrip van een rechtvaardige oorlog los te laten. Met zo'n nawoord had het boek van Merton wellicht een wat breder publiek kunnen trekken.

Het moet gezegd worden dat de rooms-katholieke vredesbeweging in Nederland helaas nauwelijks nog van zich laat horen. Vredesbeweging Pax Christi in Utrecht is in 2014 Pax geworden en heeft geruisloos Christus uit zijn naam laten verdwijnen. Wellicht zou Merton dat erger gevonden hebben dan wat dan ook. Of is dat ook het bewijs van zijn gelijk om over vrede te spreken in een na-christelijk tijdperk?

THOMAS MERTON

Vrede in het na-christelijk tijdperk - Het boek dat niet mocht worden uitgegeven

Damon, 192 blz., € 19,90

Score: ★ ★ ★